

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: VYUŽITÍ MONTESSORI POMŮCEK V PŘEDMATEMATICKÉ VÝCHOVĚ V MATEŘSKÉ ŠKOLE
THE USE OF MONTESSORI MATERIALS IN PRE-SCHOOL EDUCATION IN PRE-SCHOOLS

Autorka práce: Bc. Zuzana SANEI

Forma a obor studia: kombinované studium – Pedagogika předškolního věku

Akademický rok: 2009/2010

Vedoucí práce: PhDr. Michaela KASLOVÁ

Předložená diplomová práce má rozsah 108 stran textu, následují 4 strany informačních zdrojů a dále 19 stran příloh. Jedná se o teoretickou práci založenou na srovnávací analýze.

Úvod k diplomové práci seznamuje čtenáře s různými motivy, které autorku vedly k volbě daného tématu a které tvoří kontext, ve kterém diplomová práce vznikala: autorka je jednak absolventkou bakalářského studia předškolní pedagogiky na UK Pedf v Praze, jednak je absolventkou kurzu Montessori a zároveň učitelkou v mateřské škole daného typu. Hned v úvodu vymezuje k problematice svůj postoj a vysvětluje, co bude dále chápat pod slovy úskalí a rezerva.

Dále je práce je členěna do tří stěžejních kapitol. Teoretická část obsahuje nástroje, jichž autorka posléze využívá v Analytické části. Kapitoly 1.1. a 1.2 prezentují vybrané principy Montessori pedagogiky, což tvoří rámec pro následný popis způsobu použití Montessori pomůcek a jejich hodnocení. Autorka velmi vhodně klade vedle sebe očekávané výstupy v „Montessori systému“ a u „Rámcových vzdělávacích programů pro mateřské školy“. Tyto obojí výstupy dává do souvislosti s vybranými pohledy vývojové psychologie. Nedílnou součástí Teoretické části jsou kapitoly zaměřené matematicky (kap. 1.3 a 1.4), ve kterých jsou vedle sebe kladeny poslední pohledy na téma „číslo v mateřské škole“ a dále Montessori pojetí matematiky a čísla. Sem patří i prezentace 40 „Montessori pomůcek“, kde autorka jednotlivé pomůcky charakterizuje podle vlastní jednotné osnovy: popisuje, uvádí jejich účel a doporučované aktivity v rámci Montessori matematiky, vše je doplněno fotodokumentací. Charakteristika respektuje specifický jazyk kurzů Montessori.

Analytická část o rozsahu 35 stran hned na začátku shrnuje východiska, o která se v analýze následně opírá, a popisuje osnovu pro analýzu. Analýza pomůcek sleduje montessoriovské členění pomůcek podle oblastí. Toto považuji za rozumné především pro to, komu by měla práce sloužit. Pro toho, kdo se chce analýzou pouze inspirovat a v Montessori škole nepracuje, nemůže být toto členění na překážku. Jednotlivé kapitoly obsahují nejen analýzu aktivit a doporučení pro další využití, ale i vhodné odkazy na pasáže uvedené v Teoretické části. Oceňuji, že zde nejde o suchá konstatování a hodnocení a priori bez souvislosti s praxí, že si autorka klade řadu otázek tam, kde by byl na místě další výzkum na úrovni srovnávacího didaktického experimentu (např. str. 79, 98 a podobně). Důsledně odlišuje tvrzení a domněnku, navozuje atmosféru vnitřního dialogu, což čtenáře zaujme a nutí ho uvažovat současně s autorkou. Kapitola 2.3 obsahuje tabulky, do kterých autorka zahrnula vybraná témata a dala je do vztahu s Montessori pomůckami (zde pod čísly 1 – 40). Na toto kódování zapomněla autorka čtenáře upozornit na stranách 99 a 104, (například by to bylo možné v prvním okénku zleva nahoře tabulky nebo v odstavci pod ní). Podobně není jasné užití symbolů v druhé tabulce (nutné odlišit význam x, X a O). Tabulky nicméně přinášejí nový - komplexnější pohled na využití Montessori pomůcek, aktivit a tak dít do evidentní souvislosti Montessori program s RVP MŠMT.

Závěr autorka formuluje uvážlivě. Autorka zdůrazňuje, že informace o Montessori pomůckách mohou být přínosné jak pro učitelky Montessori škol, tak inspirativní pro učitelky českých mateřských škol řídících se programy jako je Zdravá mateřská škola a dalšími.

Odhalené a popsané rezervy dělí do tří skupin a poukazuje tak i na souvislosti, do kterých lze předmatematickou výchovu zařadit. Za podnětné považuji návrh na oddělení kurzů Montessori pro laiky a učitele. Souhlasím s autorkou, že nelze pomůcky a navrhované aktivity s nimi hodnotit izolovaně od toho, jak je s nimi nakládáno v realitě – ve vlastní osobitě práci každého pedagoga, tudíž že analýza a komparace jsou čistě na úrovni teoretické.

Kladně hodnotím i rozhodnutí autorky vycházet v analýze celkově z posledních poznatků didaktiky matematiky týkajících se pojetí čísla v předškolním věku a odtud pak přistupovat k návrhům aktivit s Montessori pomůckami.

Po stránce jazykové je práce napsána dobře a čtivě. Pokud čtenář nestudoval pedagogiku Montessori, může se pozastavit nad některými pasážemi, užitou terminologií, která by v duchu dnešní didaktiky či psychologie byla diskutabilní, avšak takto zaměřená práce musí respektovat jak východiska - tak prostředí, kterého se týká. V tomto smyslu je nutné důsledně odlišovat ty pasáže, které se týkají soudobé psychologie, pedagogiky či didaktiky matematiky, a ty pasáže, které odpovídají Montessori zdrojům, které v Montessori školách představují do jisté míry ustálený jazyk, termíny, obraty i celé věty, které jsou v rámci didaktických situací účastníkům srozumitelné. Z uvedených důvodů se k takovým pasážím nevyjadřuji. V některých případech je však problematické rozlišit, zda jde o přejatou ustálenou formulaci (např. Montessori texty někdy nerozlišují „číslo“ a „zápis čísla“), či zda jde o nepřesnost autorčinu (např. poslední odstavec na straně 97 – přesnější by bylo zápis čísla). Na straně 100 v posledním odstavci není zcela jasné, co je prvním modelem čísla. Autorce doporučuji u obhajoby vysvětlit rozdíly mezi pojmy číslo, číslice, model čísla a zápis čísla.

Seznam prostudované a použité literatury je doplněn o řadu dalších informačních zdrojů, seznam je rozsáhlý.

Přílohy jsou pestré a vhodné, v postačujícím rozsahu dokumentují sdělované.

Po formální a technické stránce jde o dobře členěnou práci, se správně použitými citacemi, vhodně doplněnou fotodokumentací a tabulkami. Na několika málo místech jde o vynechání či posun uvozovek (např. str. 108).

Celkově lze konstatovat, že jde o práci původní a o téma, které nemůže zpracovávat někdo, kdo nestudoval Montessori pedagogiku a kdo daný systém zná pouze povrchně. Na druhé straně právě toto může být pro autorku jistou nevýhodou, protože cokoli uvede navíc oproti Montessori kurzům, může být špatně chápáno jako kritika „vlastních řad“. V tomto smyslu autorka obstála. Byla ve své analýze důsledná s pochopením filosofie jak systému, kterého se to týká, tak systému, ve kterém se v širším kontextu na našem území uplatňuje. Oceňuji i takt, s jakým formuluje to, co podrobuje analýze, jak vyváženě uvádí pozitiva i úskalí. Autorčiny návrhy jsou funkční a realizovatelné v našich podmínkách.

Předloženou diplomovou práci lze chápat i jako **nový studijní materiál** jak pro ty, kteří pracují v Montessori kurzech a školách, tak pro ty, kteří na Montessori školy nahlízejí zvenčí. Autorce navrhuji publikovat vybrané pasáže v Informatoriu pro mateřské školy.

Předložená práce **splňuje požadavky kladené na diplomovou práci** a navrhuji ji k obhajobě.

Hodnocení: *vybena*

V Praze dne 12. května 2010